

Praedium
t.a.v. Paul van Limpt
Maurick 1
5261 NA Vught

Flora- en fauna-inspectie Rullen 11a te Nuenen
door ir. Hans Hovens en ir. G. Hovens

Belfeld, 24 juni 2015

Inleiding

Praedium begeleidt de ontwikkeling van een ‘wilde tuin’ op de locatie Rullen 11a te Nuenen. Hier was in het verleden tuincentrum Het Rullen gevestigd, met verschillende voorbeeldtuinen en waterpartijen. Om rekening te kunnen houden met de aanwezigheid van beschermde dieren en planten, heeft Praedium ecologisch adviesbureau Faunaconsult opdracht gegeven een flora- en fauna-inspectie uit te voeren.

Figuur 1. Ligging van het plangebied (rood omlijnd).

De Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van circa 500 plant- en diersoorten. Het gaat hierbij om alle inheemse zoogdieren (uitgezonderd bruine rat, zwarte rat en huismuis), alle inheemse vogelsoorten, alle amfibieën en reptielen, een aantal vissen en enkele bij AMvB (Stb. 523, 2000) speciaal aangewezen plant- en diersoorten. Uitgangspunt van de wet is het 'nee, tenzij'- beginsel. Slechts voor een beperkt aantal handelingen kan op basis van artikel 75 van de Flora- en faunawet ontheffing worden verleend van de verboden uit artikel 8 t/m 11 van de wet (voor zover hiervoor niet reeds op basis van een ander artikel vrijstelling of ontheffing kan worden verleend). Voorwaarde daarbij is dat met de voorgenomen activiteit geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Kort gezegd worden de onder de Flora- en faunawet beschermde plant- en diersoorten in drie categorieën opgedeeld, met elk een ander regime wat betreft ontheffingen:

1. algemene soorten (FF1);
2. overige soorten (FF2);
3. streng beschermde soorten (FF3).

De categorie 'algemene soorten' - zoals mol en konijn - is voor de meeste activiteiten vrijgesteld voor een ontheffingsaanvraag.

De categorie 'overige soorten' is eveneens voor de meeste activiteiten vrijgesteld voor een ontheffingsaanvraag, mits die activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door het Ministerie van Economische zaken goedgekeurde gedragscode. In zo'n code geeft een sector zelf aan welke gedragslijnen men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Bijvoorbeeld altijd eerst inventariseren waar de soorten precies voorkomen en daar met de werkzaamheden rekening mee houden (door een hol af te schermen of de standplaats van planten aan te geven). Als een sector nog niet beschikt over een goedgekeurde gedragscode, dan moet er bij ruimtelijke ingrepen bij eventueel voorkomende verblijfplaatsen van beschermde soorten van de categorie overige soorten een ontheffing worden aangevraagd. Daarbij kan worden volstaan met een zogenaamde lichte toetsing. Dat houdt in dat de voorgenomen maatregelen 'geen afbreuk doen aan gunstige staat van instandhouding van de soort'.

De categorie 'streng beschermde soorten' omvat de soorten die worden genoemd in bijlage 4 van de Habitatrichtlijn of bijlage 1 van AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet en alle inheemse vogels. Voor de categorie 'streng beschermde soorten' wordt slechts in een beperkt aantal situaties een vrijstelling verleend. Voor ruimtelijke ontwikkelingen geldt géén vrijstelling en moet dus altijd een ontheffing worden aangevraagd. Een ontheffingsaanvraag voor streng beschermde soorten wordt getoetst aan drie criteria (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2005):

- 1) er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort
- 2) er is geen goed alternatief
- 3) de activiteit past binnen een van de hierna genoemde belangen:
 - Onderzoek en onderwijs;
 - Repopulatie en herintroductie;
 - Bescherming van flora en fauna;
 - Veiligheid van het luchtverkeer;
 - Volksgezondheid of openbare veiligheid;
 - Dwingende redenen van openbaar belang;
 - Voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom
 - Belangrijke overlast veroorzaakt door dieren;
 - Uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw;
 - Bestendig gebruik;
 - Uitvoering in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Deze drie criteria vormen de zogenaamde uitgebreide toets en aan alle drie criteria moet worden voldaan.

In sommige gevallen gelden bovendien aanvullende toetsingscriteria. Als het gaat om een ontheffingaanvraag in het kader van

1. bestendig beheer en onderhoud in landbouw of bosbouw, of
2. bestendig gebruik, of
3. ruimtelijke inrichting of ontwikkeling,

én het gaat om ‘streng beschermde soorten’ en/of vogelsoorten, dan wordt extra getoetst op het volgende criterium:

4) de werkzaamheden moeten zodanig uitgevoerd worden dat er sprake is van ‘zorgvuldig handelen’.

Werkwijze

Op 17 juni 2015 heeft Faunaconsult het plangebied en de directe omgeving ervan in het bijzijn van Paul van Limpt (Praedium) en de eigenaren van het plangebied bezocht. Daarbij werden de aanwezige biotopen beoordeeld op hun geschiktheid als habitat voor beschermde diersoorten en beschermde planten. Tevens werd er gezocht naar (tekenen van aanwezigheid van) beschermde zoogdieren en planten. Aan de hand van relevante verspreidingsgegevens en de website www.waarneming.nl, is vervolgens ingeschat welke beschermde soorten mogelijk in het onderzoeksgebied voorkomen.

Bevindingen

Het plangebied bestaat uit bos en verwilderde tuinen met vijvers. Tijdens het veldbezoek werden er in het plangebied twee locaties gevonden met graafwerk van grotere zoogdieren:

- Locatie a. Een droge betonnen duiker, waarvan de uitgangen niet al te lang geleden door een das lijken te zijn open gegraven.
- locatie b (zie figuur 4) met twee hoog en breed uitgegraven pijpen (te midden van enkele konijnenpijpen. Te oordelen naar het graafwerk betreft het hier enkele pijpen die door een hond zijn gegraven of vergroot. Mogelijk zijn deze pijpen oorspronkelijk door das, vos of konijn gegraven.

Omdat er geen dassenwissels, pootafdrukken, dassenharen, mest- of snuitputten zijn aangetroffen is duidelijk dat er geen sprake is van permanent bewoonde dassenburchten. Beide locaties kunnen echter een functie voor de das vervullen als vlucht- of bijburcht.

Holle bomen of gebouwen zijn afwezig, zodat het is uitgesloten dat er echte vleermuisverblijven aanwezig zijn in het plangebied. Wel is het mogelijk dat de bosranden dienen als vaste vliegroute van verschillende soorten vleermuizen. Omdat vaste vliegroutes en belangrijke foerageergebieden van vleermuizen als een vaste rust- en verblijfplaats worden gezien, is een aantal vleermuissoorten in tabel 1 opgenomen.

Verder werd er in twee sparren een eekhoornnest aangetroffen. Overige vaste rust- en verblijfplaatsen van strenger beschermde zoogdieren zijn afwezig.

In het plangebied bevindt zich een sperwernest. Verder is het te verwachten dat er in het broedseizoen nesten van algemene vogels in het plangebied aanwezig zijn.

In het plangebied bevinden zich verschillende planten die ooit uit het tuincentrum zijn verwilderd. Daarbij bevinden zich enkele beschermde soorten als kleine maagdenpalm, gele dotter, steenbreekvaren en wilde marjolein. Omdat het hier overduidelijk om planten gaat die vanuit de voorbeeldtuinen of plantvelden zijn ontsnapt, is de Flora- en faunawet hier niet van toepassing. De soortnamen van deze planten zijn daarom niet in tabel 1 opgenomen. Daarnaast zijn er ook enkele beschermde planten aangetroffen die duidelijk wél een wilde oorsprong hebben. Deze zijn opgenomen in tabel 1 (zie ook figuur 5).

Tijdens het veldbezoek zijn de poelen en vijvers in het plangebied met een steeknet bemonsterd. Daarbij werden middelste groene kikkers, bruine kikkers en vele larven van de gewone pad en kleine watersalamander aangetroffen. Voor reptielen is het grootste deel van het plangebied te gesloten (te weinig licht). Op de voor reptielen geschikt ogende locaties werden, ondanks dat het bezoek tijdens optimale omstandigheden plaatsvond (ochtendbezoek met niet te warme zon), geen reptielen waargenomen. Tabel 1 geeft een overzicht van de beschermde soorten die (mogelijk) een vaste rust- en verblijfplaats in het plangebied hebben. Figuur 4 geeft de locaties met strenger beschermde natuurwaarden weer.

Tabel 1. Beschermde diersoorten die (mogelijk) een vaste rust- en verblijfplaats in het plangebied hebben en beschermde plantensoorten in het plangebied. De status van de soorten in de Flora- en faunawet is eveneens weergegeven.

Nederlandse naam en wetenschappelijke naam	FF1	FF2	FF3	VJR
Bosmuis (<i>Apodemus sylvaticus</i>)	X			
Huisspitsmuis (<i>Crocidura russula</i>)	X			
Veldmuis (<i>Microtus arvalis</i>)	X			
Egel (<i>Erinaceus europaeus</i>)	X			
Mol (<i>Talpa europea</i>)	X			
Konijn (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	X			
Wezel (<i>Mustela nivalis</i>)	X			
Rosse woelmuis (<i>Clethrionomys glareolus</i>)	X			
Bunzing (<i>Mustela putorius</i>)	X			
Bosspitsmuis (<i>Sorex araneus</i>)	X			
Eekhoorn (<i>Sciurus vulgaris</i>)		X		
Das (<i>Meles meles</i>)			X	
Vos (<i>Vulpes vulpes</i>)	X			
Watervleermuis (<i>Myotis daubentonii</i>)			X	
Laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)			X	
Gewone grootoorvleermuis (<i>Plecotus auritus</i>)			X	
Ruige dwergvleermuis (<i>Pipistrellus nathusii</i>)			X	
Gewone pad (<i>Bufo bufo</i>)	X			
Bruine kikker (<i>Rana temporaria</i>)	X			
Kleine watersalamander (<i>Triturus vulgaris</i>)	X			
Middelste groene kikker (<i>Rana esculenta</i>)	X			
Sperwer (<i>Accipiter nisus</i>)				X
Rietorchis (<i>Dactylorhiza majalis praetermissa</i>)		X		
Brede wespenorchis (<i>Epipactis helleborine</i>)	X			

FF1 = algemene soorten

FF2 = overige soorten

FF3 = streng beschermde soorten

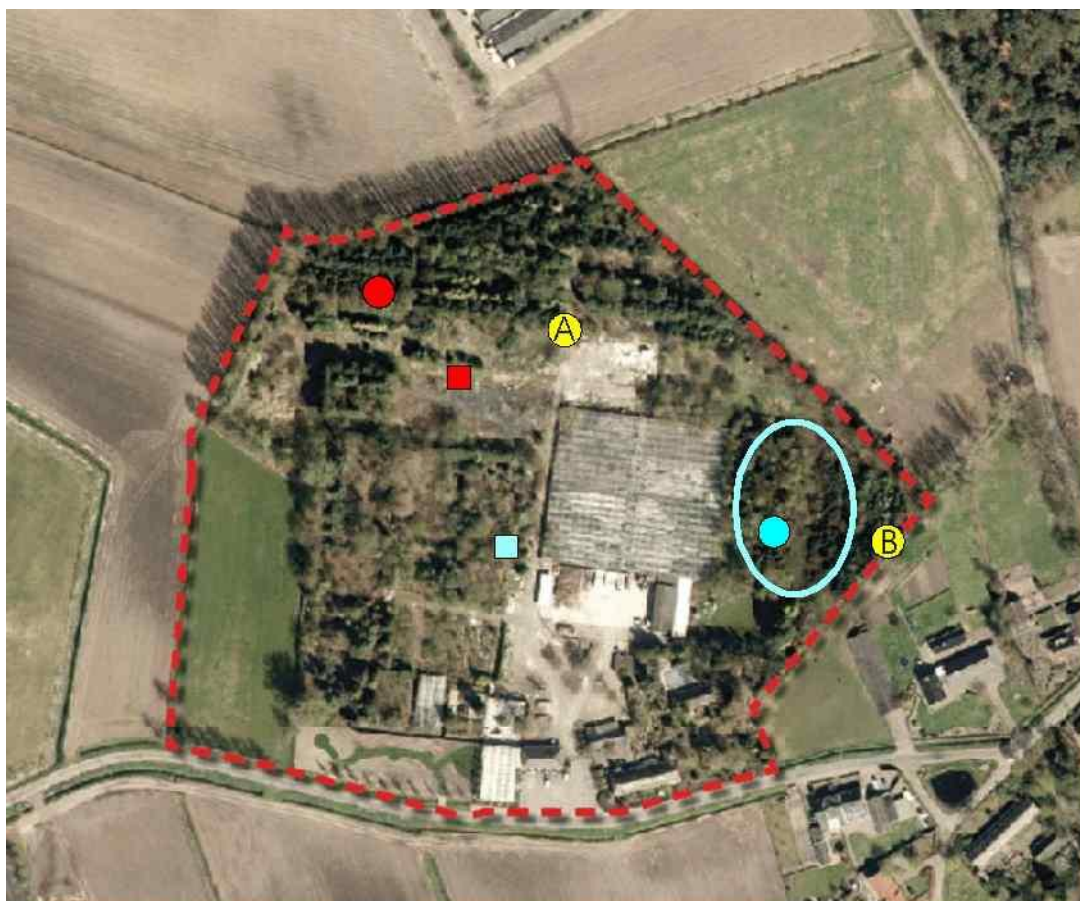
VJR = vogels waarvan het nest jaarrond is beschermd

Figuur 2. De tuinen zijn duidelijk verwilderd.

Figuur 3. Een van de vijvers.

Legenda

- Ⓐ door das gebruikte pijp (burcht A)
- Ⓑ mogelijke dassenburcht (burcht B)
- rietorchis
- 5 brede wespenorchissen
- 2 eekhoornnesten
- sperwernest met broedhabitat

Figuur 4. Strenger beschermde natuurwaarden in het plangebied

Figuur 5. De aangetroffen rietorchis.

Conclusies

In het plangebied bevinden zich enkele strenger beschermde natuurwaarden: twee (mogelijke) vlucht- of bijburchten van de das, twee eekhoornnesten, een sperwernest (waarbij het dichte sparrenbosje rond het nest fungeert als broedhabitat), een groeiplaats van de rietorchis en een groeiplaats van enkele brede wespenorchissen. Daarnaast fungeren de bosranden mogelijk als vaste vliegroute voor verschillende soorten vleermuizen. Door de locaties met vaste rust- en verblijfplaatsen van strenger beschermde soorten te ontzien, worden overtredingen op de Flora- en faunawet voorkomen. Voor de (mogelijke) dassenburchten geldt daarbij dat binnen een cirkel van 25 meter daar omheen terughoudend moet worden gekapt (bijvoorbeeld niet meer dan 25% van de bomen per jaar; Bosschap et al., 2012). Voor het sperwerbosje (de dichte sparren in de blauwe cirkel rond het sperwernest in figuur 4), geldt dat dit als zodanig moet worden behouden.

De omvorming van onnatuurlijk ingerichte delen van het plangebied (aanleg van een grasland waar nu een kas en betonnen verharding is, het vervangen van een aantal exotische bomen door inlandse soorten die meer insecten aantrekken), zal voor de meeste beschermde soorten een veel betere habitat opleveren. Ook zal de vorming van meer open plekken in de dichte bomenopstand meer foerageergelegenheid opleveren voor de meeste soorten (onder andere amfibieën, vleermuizen, sperwers en dassen).

Gedurende het broedseizoen (15 maart – 15 juli) zullen er algemene vogels in de bomen, struiken en het braamstruweel aanwezig zijn. Door de te verwijderen bomen en struiken buiten deze periode te verwijderen, wordt voorkomen dat er eieren, jonge vogels of vogelnesten worden verstoord of vernietigd.

Voor het vernietigen van holen etc. en verstoren van beschermde zoogdieren en amfibieën van de categorie ‘algemene soorten’ voor ruimtelijke ingrepen, bestaat een vrijstelling op grond van ‘AMvB artikel 75’ van de Flora- en faunawet (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2005). Er hoeft daarom geen ontheffing te worden aangevraagd.

De in de Flora- en faunawet genoemde ‘algemene zorgplicht’ is ook op beschermde soorten uit de categorie ‘algemene soorten’ van toepassing. Beschermde diersoorten (ook die van de categorie ‘algemene soorten’) die tijdens het verwijderen van vegetatie en het vergraven van grond worden aangetroffen, moeten direct worden gevangen en in het aangrenzende gebied worden vrijgelaten.

Aanbevelingen

Omwille van amfibieën zouden de vijvers zo veel mogelijk behouden moeten blijven. Door sterk beschaduwde vijvers vrij te stellen van overhangende bomen, kunnen deze hun functie als voortplantingswater voor meer licht behoevende amfibiesoorten blijven vervullen. Ook wordt daarmee de hoeveelheid boomblad die elk najaar in de vijvers valt beperkt. Het is ook zinvol de vijvers met een dikke laag rottend blad op de bodem op te schonen.

Literatuur

- Boschap, Algemene Vereniging Inlands Hout, de 12 Landschappen, Natuurmonumenten, SBNL, Staatsbosbeheer en de Unie van Bosgroepen. 2012. Gedragscode bosbeheer 2010 – 2015. Inclusief aanvullingen naar aanleiding van de tussenuitspraak dd. 23 augustus 2012.
- Dienst Regelingen. 2009a. Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit.
- Dienst Regelingen. 2009b. Bijlage aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit.
- Dienst Regelingen. 2009c. Uitleg Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2005-A. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2005-B. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. 2014. Soortenstandaard das Meles meles. Versie 2.0. Ministerie van Economische zaken, Den Haag.